

ETICKÁ REFLEXIA TEKUTEJ MODERNITY V KONTEXTE MYSLENIA ZYGMUNTA BAUMANA

THE ETHICAL REFLECTION OF LIQUID MODERNITY IN THE CONTEXT OF THINKING OF ZYGMUNT BAUMAN

PAVOL FANDLI

Abstrakt: Tento príspevok sa reflexiou tekutej modernity a niektorých jej foriem, ktoré predstavujú vážne ohrozenie našej dôstojnosti a anonymity. V príspevku chceme aspoň čiastočne poukázať na skryté motívy v rámci tekutej modernity, ktorá predstavuje súčasnú fázu vývoja našej spoločnosti, ktorá je úpadkovou formou. Úlohou príspevku je náš primárne informovať o základných problémoch, ktoré sa týkajú a súvisia s aktuálnou situáciou v spoločnosti. Reflexia postmodernity bude v príspevku vedená kritickým spôsobom, ktorý sa bude snažiť o zviditeľnenie práve tých skutočností, ktoré si podľa nás zaslúžia väčšiu pozornosť a diskusiu. Cieľom príspevku je vo svetle tejto skutočnosti podnietenie úvah a reflexii na tému tekutej modernity a jej jednotlivých súčastí, ku ktorým patrí i strata anonymity a tekutý dohľad. Primárnym zdrojom a východiskom sú práce sociológa Zygmunta Baumana, z ktorého diel a myšlienkového obsahu príspevok pozostáva.

Kľúčové slová: tekutá moderna, konzum, sloboda, spoločnosť, likvidný dohľad.

Abstract: This contribution reflects liquid modernity and some forms, which are a serious threat to our dignity and anonymity. In the article, we want to mention about hidden motives within the liquid modernity, which represents the current phase of progress of our society, which is a form of degeneration. The purpose of the article is primarily to inform us about the basic problems which are in relation with the current situation in society. The reflection of the postmodern will be guided in a critical way in the article, which will try to make visible the very facts that, in our opinion, deserve more attention for discussion. The aim of the paper is, in the light of this fact, to stimulate reflection and analysis on the topic of liquid modernity and its individual components, which include the loss of anonymity and liquid supervision. The primary source and starting point is the work of sociologist Zygmunt Bauman, of whose work and thought content the article consists.

Key words: liquid modernity, consumism, freedom, society, liquid surveillance.

ÚVOD

V priebehu posledných pár storočí sa stratégia a spôsob fungovania spoločnosti zmenil tak, ako sa zmenila i úloha filozofie. V centre záujmu society sa už nenachádza tradičná metafyzika ani veci tzv. inteligibilného sveta, a už vôbec sem nepatria idealistické predstavy alebo blízke a vzájomné sympatie. Naša terajšia spoločnosť sa primárne orientuje na veci praktické, pragmatické a užitočné pre reálny život. Umenie života, a to obzvlášť v našej súčasnosti, ale „môže pre príslušníkov staršej a mladšej generácie znamenať rôzne veci (Bauman, 2010, s. 65), ktoré sa často pre mládež spájajú najmä s technológiami, ktoré na nás nejakým spôsobom vplývajú. Kedysi, ešte pred príchodom moderných technológií žili všetci ľudia vo väčšej vzájomnej symbióze. K narušeniu tejto vzájomnej symbiózy medzi nimi došlo v okamihu ich obojstranného odlúčenia, ktoré bolo následne pochopené ako istá legitimizácia konania založeného na vlastnej ľubovôli, ktorá svojim konaním sleduje primárne vlastné dobro.

Problémom súčasnej tekutej modernity, čo je obdobie, v ktorom žijeme je vlastne pretŕhanie väzieb a všeobecných zväzkov, čo je možné interpretovať ako vyhlásenie vojny voči starému a navyknutému spôsobu života, ako aj odporu voči zvykovým zákonom, ktoré samotné vychádzajú z noriem morálky spoločnosti. Všetko z toho, čo bolo dodnes vykonané, sa urobilo v mene neodolateľného, podmanivého a opojného delíria, ktoré sa nazýva nový začiatok. S týmto novým začiatkom vstúpil do sveta nový ľudský druh,

postmoderný človek, ktorý už do sveta nevnáša poriadok, ale skôr chaos.

Postmoderný človek je ľudská bytosť, forma existencie a bytia, ktorá v našich časoch „má k dispozícii obrovské možnosti“ (Hrehová, 2009, s. 283), ktoré jej v mnohých ohľadoch uľahčujú život a existenciu vo svete. Má k dispozícii nevídané množstvo informácií, ktoré mu sprostredkujú súčasné médiá, ktoré sa nachádzajú voľne dostupné a taktiež aj technologické pomôcky, ktoré sa využívajú v školskom a domácom prostredí na zábavu a edukáciu. Závažným problémom však zostáva to, že tento typ človeka „paradoxne nechápe potrebu cnosti, ale túži predovšetkým po dobro-družstvách a zážitkoch“ (Hrehová, 2009, s. 283), ktoré sa stávajú veľmi silným motívom ľudského konania. Nechápe potrebu jednoty, dobrého vzdelania, blízkosti a humánneho vzťahu, ale miesto toho sa vzdáva od spoločnosti, s ktorou sa navzájom sami sebe odcudzujú. Celý priebeh života väčšiny súčasných ľudí sa potom zameriava na hľadanie zmyslu života, ktorý sám predstavuje jeho vrcholný a posledný cieľ. Daný cieľ predstavuje zároveň najvyšší motív ľudského konania, ktorému sa všetko ostatné v živote postmoderného človeka podriaďuje, všetko tu je pre neho, pre naplnenie jeho túžob, chutí a potrieb, ktoré má alebo si ich sám i umelo vytvára.

Postmoderna, alebo tiež inakšie tekutá modernita, o ktorej tu budeme hovoriť je „bezodná, hyperionizovaná asocialita, kde je individuálny vplyv zanedbateľný, a ktorá kladie prioritu kódu nad subjektívne idey a proces označuje víťazstvom anti-sociálnych znakov nad sociálnymi“ (Blackshaw, 2005, s. 6-7). V terajších politických kruhoch je

postmoderna akosi „redukciou občianstva do konzumizmu“ (Bauman, 1992, S. 185), ktorý sa premieta i do aktuálnej a platnej štátnej legislatívy, ale s neuspokojujúcou referenciou. Zo spoločnosti celku sa totiž touto cestou vytvára spoločnosť jednotlivcov (atómov) a z jednotlivcov dnešnej spoločnosti dochádza k transformácii do formy nezdravých individualistov, čo môžeme preložiť ako spoločnosť alebo spoločenstvo atómov, kde má individuálne prednosť pred spoločným.

Problémom súčasného človeka, a to veľmi vážnym, je dnes aj jeho stávanie sa závislým na konzumovaní, kde „podstata závislosti je jednoznačná: začal som, ale nikdy nedokážem skončiť“ (Bauman, 2002, s. 117). Život konzumenta či samotný konzumný život nie je však len o jeho nových požiadavkách a akosi prekliatí alebo posadnutí konzumovať, ale skôr o potrebe „byť stále v pohybe“ (Bauman, 2007, s.98). Tento stav je vždy závislý od toho, či je človek na niečo také dostatočne pripravený a vôbec, či je na to aj patrične vybavený. Dnešný konzumizmus nie je iba o jedle, ale je potrebného chápať v širšom význame, ako spotrebu všetkého, čo sa adaptovalo na potrebné podmienky, ktoré súvisia s našimi potrebami. Ide teda o zmaterializovanie a transformovanie všetkého, vrátane nás samých a nášho súkromia, do podoby akéhosi produktu, ktorý je sám následne určený k predaju a dočasnému vyplneniu prázdneho miesta v niekom inom. Tento fenomén, ktorý vychádza z tekutej modernity a konzumizmu sa zvykne označovať ako tekutý dohľad.

V tomto príspevku sa chceme venovať skúmaniu tých problémov postmodernej súčasnosti, ktoré najviac

súvisia so súčasným využitím médií a digitálnym trendom. Zároveň sa pokúšame o etickú reflexiu a analýzu tejto formy tekutej modernity, zasahujúcej nám dnes do všetkých aspektov našich životov a nášho súkromia. Tento príspevok pozostáva z myšlienok a diel poľského sociológa a odborníka na tekutú modernitu, profesora Zygmunta Baumana, ktorého dielo sme si zvolili pre spracovanie.

CIELE A METODIKA

Hlavným cieľom príspevku je poukázať na skryté motívy v rámci tekutého dohľadu s dôrazom na etiku, ktorej úroveň pokladáme v súčasnosti za nepostačujúcu. Povaha a zároveň charakter príspevku je do značnej miery informačný, pričom obsahuje kritické postrehy s dôrazom na etickú stránku skúmaného.

V príspevku sa chceme zamerať primárne na reflexiu tekutej modernity v súvisi so súčasným životným štýlom a tekutým dohľadom. V modernom životnom štýle zohrávajú významnú úlohu najviac médiá, ktoré však majú tendenciu mnohé podstatné fakty marginalizovať a pomáhať týmto spôsobom menej podstatným veciam k ich úspechu, čo v konečnom dôsledku vyvoláva v celej našej spoločnosti chaos a problémy.

Po metodologickej stránke príspevku prechádzalo štúdiom patričnej literatúry a zhromažďovanie zdrojov, diel sociológa Zygmunta Baumana, ktorý ako vieme bol v problematike postmodernej odborníkom. Naše vlastné porozumenie mysleniu Baumana je v štruktúre tejto práce vsadené do prostredia, v ktorom sa odohráva etická reflexia našej spoločnosti, a to prostred-

níctvom uvažovania, ako aj analýzy obsahu Baumanovho diela, myslenia a taktiež ním popisovaných skúmaných javov. Pri písaní tohto príspevku sme najčastejšie na získanie dát a potrebných informácií použili metódu analýzy a syntézy. Okrem zmienených dvoch metód sme použili hermeneutickú metódu, takisto reflexívnu metódu a deskriptívnu metódu.

ETICKÁ REFLEXIA DOHĽADU

Prvým problémom pri tekutom dohľade je znepokojenie nad aktuálnou situáciou, keď adiaforizácia zapríčiňuje, že „sú systémy a procesy separované od mravných ohľadov“ (Bauman – Lyon, 2013, s. 19). Túto skutočnosť môžeme badať i v samotnej spoločnosti, ktorá sama „chce žiť v prítomnosti a jediná história, ktorá stojí za zmienku je tá, ktorú dnes vytvára“ (Bauman, 2004, s. 132), tvrdia členovia tejto spoločnosti.

Druhý problém je niečo, čo by sme mohli nazvať zdrojom ľudskej lenivosti a pohodlnosti, pretože nám dohľad „uľahčuje robenie vecí na diaľku, umožňuje oddelenie človeka od dôsledkov jeho konania“ (Bauman, 2003, s. 266). Klasickým príkladom môže byť etnický pôvod človeka, ktorý sa pokúša o prekročenie hraníc, keď je mu však pri pokuse o ich prekročenie na základe etnického pôvodu odopreté povolenie na vstup do zvolenej krajiny; alebo v inom prípade mu je zamietnutá jeho žiadosť o azyl v danej krajine.

V samotnom kontexte ide v prípade tekutého dohľadu o určitý technologický fenomén, príležitostne o stratégiu činnosti. V konaní s druhými dostáva vždy morálna zodpovednosť nový výraz tzv. „lojality voči organizácii“ (Bauman, 2003, s. 266), ktorý je však v súčasnom

svete možné využiť pre vykonanie „morálne zavrhnutiahodných zámerov“ (Bauman, 2003, s. 266), teda ktoré sa zameriavajú na to, aby ľudia uverili a prijali nimi ponúkaný vzorec, čo všakže v sebe zahŕňa odmietnutie toho starého. Ľudia sú ochotní uveriť a prijať ono konanie a správať sa podľa neho s úprimným presvedčením vtedy, ak sú sami na základe dobrých argumentov presvedčený alebo nejako inak uchlácholený tvrdeniami o morálnosti konania, prípadne o jeho morálnej integrite. Za takýchto okolností majú ľudia prirodzený sklon konať v dobrej viere, že ich vlastné konanie vyhovuje morálnym kritériám, ktoré sú platné v tejto oblasti. Tekutý dohľad sa ako fenomén zameriava na to, čo by sme pokojne mohli označiť ako fenomén „veľkého brata“, ktorého prítomnosť svedčí o kontrole našej spoločnosti.

Tekutý dohľad predstavuje z etického pohľadu hrozbu i preto, lebo defacto znamená stratu anonymity, ba spôsobuje, ako hovorí Bauman, „smrť anonymity“ (Bauman – Lyon, 2013, s. 32). Anonymita, to je vlastne naše súkromie, je to „čokoľvek, čo patrí do oblasti súkromia“ (Bauman, 2015, s. 84), ktorého sa dnes dobrovoľne vzdávame v prospech konkrétnej protistrany, ktorú navyše oprávňujeme k použitiu týchto informácií. Rozšírené povedané, anonymita predstavuje schopnosť jednotlivcov alebo skupín, ktorá im umožňuje určité informácie o sebe izolovať od vonkajšieho sveta a zároveň odhaľovať podľa svojho selektívneho uváženia.

Anonymita predstavuje jedinečnú schopnosť, ktorá sama „súvisí so želaním zostať nepovšimnutý a nedefinovateľný vo verejnej oblasti“

(Bauman, 2015, s. 85). Problémom sa v súčasnosti stáva preto, lebo, ako sa ukazuje, sa takmer všetci veľmi ochotne a často vzdávame svojho vlastného (výsostného) práva na súkromie, čo je svojím spôsobom možné prirovnať samovražde vykonanej na základe vlastnej vôle, pričom naše rozhodnutie chápeme ako prijateľnú cenu za zábavu (ktorú za túto cenu očakávame ako určitú protihodnotu alebo splátku dlhu). V skutočnosti ide o tlak, ktorý od nás rafinovaným spôsobom žiada, aby sme „obetovali vlastnú autonómiu“. Jeho vinou sme v pozícii ovčieho stáda, kde „iba hústka mimoriadne vzdorovitých, trúfalých a odhodlaných ľudí sa skutočne snaží tomuto tlaku odolať“ (Bauman – Lyon, 2013, s. 32). Možnosť voľby, ktorá sa nám ponúka, je v zásade iba akousi formalitou, ktorá má za úlohu pripomínať nám dohodu, resp. vyvolávať dojem uzavretia dohody. Ibaže v realite je akékoľvek takéto právo iba formálne a jediné, čo je reálne, je naše otroctvo.

Ochrana a zabezpečenie súkromia je v terajších časoch veľmi zložitá a náročná vec, ktorú je však veľmi potrebné znovu získať späť, vrátane práva na tajomstvo. Tajomstvo, to je niečo, čo je rovnako ako mnohé ďalšie veci súčasťou nášho vnútorného a osobného vlastníctva, ktoré sa samo týka oblasti poznania. Podstatou tajomstva je to, že jeho „zdieľanie je ostatným upierané, zakazované alebo starostlivo kontrolované“ (Bauman – Lyon, 2013, s. 37). Jeho definícia určuje a rysuje hranice onoho súkromia, ako také miesto, kde je človek sám sebe pánom. Je to výsostné územie, kde je každý svojím suverénom v absolútnom význame slova, pretože iba on tu

disponuje plnou mocou o všetkom rozhodovať. Bohužiaľ, v súčasnej dobe sa zdá, že náš zápas o toto právo prehrávame, pretože sme sa ho neuvážene vzdali v prospech niekoho, kto ho teraz môže použiť proti nám. Stratili sme vlastnú nenahraditeľnú časť, ktorá je potrebná pre zdravú individuálnu autonómiu, stratili sme jeden z našich základných stavebných kameňov.

V uvedenom probléme má svoj pôvod ono tajomstvo úspechu mnohých webových stránok obchodov a sociálnych sietí, ktoré si starostlivo strážia a zbierajú pre seba potrebné informácie, pričom sa nám prezentujú ako priateľ, ktorý tu je pre splnenie našich túžob. Nečudo, že sa podobný vzorec často pretavuje do medziľudských vzťahov, ktoré potom pripomínajú takýto web a život. Ten už nespočíva v hodnotách, ako to bolo kedysi, ale v snahe konzumovať. Spotreba, to je hlavne „investícia do vlastného sociálneho začlenenia, čím sa v spoločnosti spotrebiteľov označuje schopnosť byť predaný“ (Bauman – Lyon, 2013, s. 41). Znamená to zadováženie si tých kvalít, ktoré sú v dnešnej spoločnosti od nás očakávané, alebo dobrovoľné pretvorenie sa do novej podoby.

Takýmto štýlom konania sa tu sleduje zvýšenie príťažlivosti a hodnoty produktu na úroveň, ktorú „spotrebiteľia údajne kupujú predovšetkým alebo výlučne pre potešenie“ (Bauman – Lyon, 2013, s. 41). Ide o zameranie sa na potrebu investovať do všetkého, čo nám prináša a má individuálnu sociálnu hodnotu, ako aj patričnú úroveň dôstojnosti. Preto je „v spoločnosti spotrebiteľov hľadanie šťastia účelom, ktorý sa najčastejšie uvádza a používa

ako návnada v marketingových kampaniach zameraných na zvýšenie ochoty spotrebiteľov rozlúčiť sa s peniazmi“ (Bauman, 2007, s. 37). Konzumizmus tak v tejto konzumnej spoločnosti má, ako vidíme, potrebu nasledovať kuriózne návyky, ktoré tu sami súvisia s konzumistickou ekonomikou.

Mnoho zo súčasných ľudí je presvedčených, že „moderná konzumistická revolúcia urobila ľudí šťastnými alebo šťastnejšími, než boli ľudia, ktorí strávili svoje životy v klasickej modernej produkcii, alebo v pred modernej ére“ (Bauman, 2007, s. 43). Paradoxom je pasáž, ktorú zopakujeme, a síce, že „členovia spotrebiteľskej spoločnosti sú tovarom, a práve vďaka tomu, že sú spotrebným tovarom sa ... stávajú členmi tejto spoločnosti“ (Bauman – Lyon, 2013, s. 41). Stať sa tovarom znamená stať sa niečím, čo je možné predať. Hodnota a príťažlivosť každého tovaru je však určovaná tým, čo sa nazýva jeho potenciálom, a preto „spoločnosť konzumentov stojí a padá na šťastí jeho členov“ (Bauman, 2007, s. 43). Byť a stať sa členom dnešnej elity je veľmi náročná úloha, lebo zahŕňa množstvo stupňov, s ktorých zvládnutím nikto nikomu nepomôže a ich úspešné vyriešenie závisí iba od samotného jednotlivca.

Vo svete, ktorý sám je už premechanizovaný, alebo nadmerne využíva technológie, sme všetci nemilosrdne zasiahnutí rozpoltenosťou medzi dvomi svetmi. Ide o tzv. svet „online“ a opačné dvojča, teda o tzv. svet „offline“, ktorý sám má dva zdroje, dve centrá. Sme súčasťou dvoch svetov, v ktorých fungujú dva odlišné spôsoby myslenia, a preto oba fungujú na úplne odlišnej logike. Pri práci

s každým z nich máme určitú predispozíciu osvojovania si ich jazykov, ktoré v nich používame, ale ani jeden z nich neplatí v tom druhom svete. Konáme a nevedomujeme si prekračovanie ich hraníc pretože „prestali existovať prirodzené hranice“ (Bauman, 1999, s. 95). Jadro problému je v tom, že „nemôžeme správne popísať, pochopiť význam, logiku a dynamiku časti života“ (Bauman – Lyon, 2013, s. 36), v ktorej trávime čas, lebo „všetky pojmy súvisiace so životnými procesmi nevyhnutne nesú znamenie svojej bipolarnosti“ (Bauman – Lyon, 2013, s. 46). Blízkosť, ktorú v súčasnosti veľmi radi odkladáme bokom, sa v tomto svetle ukazuje byť možno lepšou alternatívou. Problémom blízkosti bolo to, že vyžadovala starostlivosť, vyžadovala istý čas a určitú dávku nasadenia a energie, najhoršie v jej prípade bolo zaťaženie rizikami.

Je potrebné poznamenať, že „potreba slobody a potreba sociálneho kontaktu sú neoddeliteľné“ (Bauman, 2003, s. 69), napriek tomu sa však v aktuálnej dobe nachádzajú v opozícii. Oba prípady „sú však trvalým rysom ľudského bytia“ (Bauman, 2003, s. 69), ich miera sa tu mení v závislosti od toho, ktorá z nich prekračuje hranicu tej druhej; alebo od toho, do akej miery je jedna z nich naplnením a prekročením miery ich vymedzenia. Naša postmoderná verzia interpretácie znenia slobody, ktorá sa spojila s kapitalizmom a ideou demokracie, je sama predstavou, ktorá sa spojila s individualitou. Terajšia blízkosť, ktorú prijímame, je „rýchlejšia, nevyžaduje takmer žiadnu námahu a je takmer bez rizika“ (Bauman – Lyon, 2013, s. 46); jej

jedinou nevýhodou je, že sama nie je absolútne schopná potlačiť to, čo je prítomné v hĺbinách človeka, a to túžbu po plnohodnotnej spoločnosti.

Vidíme, že v súčasnom svete vždy niečo získavame do tej miery, ako o niečo iné na druhej strane prichádzame. Otázka, ktorá stojí za zváženie, znie, či sú zisky a straty navzájom po hodnotovej stránke adekvátne, či tu nejde o sebapoškodzovanie a sebaochudobňovanie. Blízkosť je vec veľmi krehká, tak ako je krehká sama sloboda a možnosť voľby, čo zapríčiňuje, že sú rozhodnutia typu „neodvolateľné“ nemožné a nepripadajú pre nás do úvahy. Badáme tak, prečo je nutné a potrebné nadväzovanie a udržiavanie osobných vzťahov, a čiastočne rozumieme tomu, prečo je virtualizácia vzťahov vážnym etickým problémom. Dochádza k tomu z toho dôvodu, že za veľkej účasti a vplyvu médií dochádza k stieraniu hraníc, ktoré boli vytýčené medzi dvomi blokmi a oddeľovali od seba reklamu a médiá, ktoré sa v súčasnosti veľkou rýchlosťou zmocňujú kultúry.

DISKUSIA

Napriek všetkým skutočnostiam, ktoré sme predostreli samotný tekutý dohľad nie je vo svojej podstate žiadnou konšpiračnou teóriou v tom zmysle, žeby závisel od činnosti určitých záujmových skupín. Situácia okolo dohľadu je nie niečo mimo nás, ale je súčasťou nás. Tekutý dohľad je súčasťou projektu, ktorý dnes sami nazývame postmodernou, čiže neskorou fázou vo vývoji moderny. Ak by sme však postmodernu pochopili ako koniec moderny, potom by sme sa mohli dopustiť veľkého omylu, ktorý by mal určité následky.

V prípade sociológa Zygmunta Baumana nie je postmoderna či postmodernita len vyjadrením „zániku veľkej narácie modernity“ (Blackshaw, 2006, s. 6), ale ako vo svojich dielach tvrdí, je presne takým obdobím, v ktorom dominantné miesto zastáva individuálne nad všeobecným, kde vo veľkej miere prevažujú pri konaní a rozhodovaní práve psychologické motívy nad rozumným, kde víťazí istá pestrosť a pesimickosť nad rovnorodosťou a donucovaním. Je takým obdobím, kedy v celej spoločnosti prevláda nezáujem o veci verejné, čo znamená, že v spoločnosti stále silnie nezáujem o politiku a spoločnosť. Nezodpovedanou otázkou však zostáva to, prečo sa tekutý dohľad, ktorý prebieha v rámci tekutej formy modernity považuje za závažný problém.

Dôvodov, ktoré nás k tomu vedú k tejto domnienke existuje hneď niekoľko. Asi najpravdepodobnejším dôvodom je podľa Zygmunta Baumana to, že éra akejsi ľudskosti a humanity, inakšie éra vzájomnosti a empatie je z tohto pohľadu už dávno minulosťou. Je tomu tak i preto, lebo vzájomný ľudský kontakt nahradili technologické hračky a samozrejme médiá, ako internet so sociálnymi sieťami, čo napokon vedie k strate a úpadku schopnosti nadväzovať známosti a kontakty fyzickým spôsobom.

Podľa Baumana sme sa stali v súčasnosti ľuďmi, ktorí sú napriek globálnej dostupnosti médií, ktoré umožňujú získanie akejkoľvek informácie a spojenie, s ktorýmkoľvek človekom, že „začínáme si myslieť, že láska+, ktorá podľa všetkého z rovnice úplne vyškrtla ľudského spoločníka“ (Bauman, 2015, s. 18) je pre nás práve

správnou odpoveďou na našu existenciálnu samotu. Situácia však nie je vážna z tohto pohľadu len pri medziľudských vzťahoch, ale aj v samotnom školskom systéme, ktorý dnes volá po masovej digitalizácii, ktorá môže mať iba jediný koniec. Tento koniec bude taký, že raz jedno krásne ráno zistíme, že síce máme kopec technicky zdatných študentov, ale po stránke poznatkov zistíme, že sa stali digitálne dementnými v oblasti sociálnych vzťahov a väzieb, v základných veciach, ktoré kedysi všetci zvládali aj bez moderných technológií. Z tohto dôvodu je potrebné, aby poskytovanie virtuálnych pomôcok bolo patričným spôsobom regulované.

V súkromnom živote počet virtuálnych kompenzácií, teda akýchsi náhrad za tu pôvodný originál, postupne stúpa a zrejme aj stúpať bude, ale rovnako mierou sa bude vytrácať aj ľudský kontakt, ktorý je pre zdravú existenciu veľmi potrebný. Rovnako sa však bude vytrácať aj klasická intimita, kontakt, vzťah k niekomu ako k živej bytosti, anonymita a pod. Nieкто by sa mohol ohradiť tým, že tu nehovoríme o ničom novom, lebo práve zmienené sa už vlastne dávno deje a nejaví sa byť zlé. Hoci sa sami zdávame časti napríklad anonymity, súčasne dávame podnet k tomu, aby sa naše súkromie, teda to, čo je iba osobnou záležitosťou stalo vecou verejnou, ktorú majú všetci užívatelia k dispozícii a môže obsahovať citlivé informácie a dáta, ktoré sa vrátane daného človeka v momente stávajú tovarom určeným na predaj a zdieľanie.

ZÁVER

Profesor Zygmunt Bauman nám vo svojich mnohých dielach a vlastných myšlienkach nastavuje druh akéhosi pomysleného zrkadla, ktorého odraz pre nás vôbec nie je ničím príjemným, pretože je odrazom toho, až kam sme sa mi ľudia bez koreňov dopracovali. Bauman nám ukazuje to, ako veľmi sme sa sebe navzájom odcudzili, ako sme popretrhali všetky väzby, ktoré nás spájali. Zdá sa, že sme zabudli nato, kto a kým sami v skutočnosti sme, čo sme vymenili za život plný ilúzií.

Táto Reflexia je a chce byť pre nás upozornením a súčasne varovaním pred neznámymi motívami, rozmanitými nástrahami a rozličnými lákadlami, ktoré aktuálne tvoria súčasť dnešného spôsobu života. Tento moderný život sám pozostáva z viacerých fenoménov a javov prezentujúcich sa ako niečo, čo sa prezentuje ako niečo etické a morálne prípustné, no neraz ide iba o škrupinku, po ktorej odstránení zisťujeme, že nie vo všetkom bola vec naozaj pre našu verejnosť neškodná.

S nami uvedenými skutočnosťami súvisí práve náš konzumný spôsob života, ktorý dospel to takého štádia, kedy druhých a seba samého často ponímane ako produkt alebo komoditu s určením na predaj. Z našich vzťahov sa tak vytráca porozumenie, empatia, city, náklonnosť, nezištnosť a celkovo záujem o iných, nielen o seba samého.

LITERATÚRA:

BAUMAN, Z.: 2011. Collateral Damage. 1st issue Kindle ed. Cambridge: Polity, 2011, 190 p. ISBN 978-0-7456-5294-8.

- BAUMAN, Z. 2007. Consuming Life. 1st issue. Cambridge: Polity, 2007, 168 p. ISBN 978-0-7456-3979-6.
- BAUMAN, Z. 1999. Globalizace. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999, 160 s. ISBN 80-204-0817-7.
- BAUMAN, Z. 2004. Individualizovaná společnost. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2004, 290 s. ISBN 80-204-1195-X.
- BAUMAN, Z. 1992. Intimations of Postmodernity. 1st issue. London and New York: Routledge, 1992, 232 p. ISBN 978-0415-067508.
- BAUMAN, Z. 2003. Modernita a holokaust. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 331 s. ISBN 80-86429-23-7.
- BAUMAN, Z. 2003. Svodoba. 1. vyd. Praha: Argo, 2003, 128 s. ISBN 80-7023-432-4.
- BAUMAN, Z. – LYON, D. 2013. Tekutý dohled. 1. vyd. Olomouc: Broken Books, 2013, 150 s. ISBN 978-80-905309-1-1.
- BAUMAN, Z. 2015 Tohle není denník. 1.vyd. Praha: Academia, 2015, 155 s. ISBN 978-80-200-2270-7.
- BAUMAN, Z. 2010. Umění života. 1.vyd. Praha: Academia, 2010, 149 s. ISBN 978-80-200-1869-4.
- BLACKSHAW, T. 2005. Zygmunt Bauman. 1st edition. New York: Routledge. 2005, 185 p. ISBN 0-4153-5505-2.
- HREHOVÁ, H.: 2009. Etická rozprava o cnosti a dobro krásy: Aretologicko-filozofické reminiscencie. 1. vyd. Trnava: FF TU, 2009, 300 s. ISBN: 978-80-8082-281-1.

KONTAKT

Mgr. Pavol Fandli, externý doktorand
E-mail: ppfandli@gmail.com

Trnavská Univerzita,
Filozofická fakulta,
Katedra etiky a morálnej filozofie.
Hornopotočná 23, Trnava